



FEDOR ŠILI, PISAC „ČAROBNJAKA“

Želim da pišem o fiktivnim likovima

- Komad je nastao u idealnom trenutku, jer sam imao dovoljno zanatskog znanja, a opet i dovoljno drskosti, tako da sam razmišljao samo o onome što sam želeo da napišem, - rekao je za Bilten Fedor Šili

- Imao sam užasnu tremu kada mi je predloženo da se pojavim u predstavi i da pred publikom nešto izgovorim, ali bilo je to vrlo začuđujuće i oslobađajuće iskustvo i trema je nestala. Na premijeri sam samo ustao sa svog mesta u sali i rekao to što sam rekao, a kasnije sam odlučio da idem na scenu, jer je publici lakše da vidi šta se dešava - kaže mladi dramski pisac Fedor Šili o svom „glumačkom“ debiju u svom prvom komadu.

- Mislim da to pomaže u produbljivanju igre fiktivnog i stvarnog, jer pisac, poput uljeza iz stvarnosti, dođe na scenu i kaže: Ovo nije istina. Ja ću vam reći istinu. S druge strane, u sklopu predstave, kada glumac kaže: Evo moje kritike „Smrti u Veneciji“, to ipak predstavlja istinu same predstave, - dodaje Fedor, koji je dramaturgiju diplomirao 2005. godine na Akademiji umetnosti u Beogradu, u klasi Siniše Kovačevića.

Trebalo je imati kreativne hrabrosti i savladati mnoge rizike pišući o Tomasu Manu. Verovatno ste bili svesni toga?

- Dramu sam napisao kada sam bio student treće godine. To je period kad sam bio vrlo mlad i imao onu dozu drskosti koja je bila dovoljna da ne razmišljam o tim stvarima. Jednostavno, nešto te zaintrigira i kažeš sebi: To



me zanima i to ću da napravim. U tom smislu, komad je nastao u idealnom trenutku, jer sam imao dovoljno zanatskog znanja, a opet i dovoljno drskosti, tako da sam razmišljao samo o onome što sam želeo da napišem.

Postoji li slična ideja o nekom novom tekstu, o drugom piscu?

- Pisanje o bilo kom piscu je veoma inspirativno, a ja sam bio inspirisan Tomasom Manom, koga veoma volim. Želeo bih da se izvesno vreme ne bavim istorijskim ličnostima, da osetim potpunu slobodu u stvaranju fiktivnih likova i da mogu sa njima da radim šta god hoću. Možda jednog dana napišem dramu o nekom drugom piscu, ali za sada me zanimaju isključivo fiktivni likovi.

Mnogo godina je prošlo od objavljivanja Vaša prve drame. Pripremate li novi tekst

i zbog čega tako duga pauza u pisanju?

- Nedostajalo mi je samopouzdanje da sednem i da pišem, jer nisam imao osećaj da li će to neko čitati i da li to nekome mogu ponuditi. Pisanje je veliki napor. Nadam se da ne zvučim pretenciozno, ali nije lako sestiti i stvoriti ceo jedan svet, koji bi trebalo da funkcioniše i da nekoga zanima. Ipak, trenutno pokušavam da pišem.

Novu dramu? O čemu?

- Nije ni meni dovoljno jasno. Za sada razvijam ideju, likove i situacije...Videćemo kako će to ispasti.

Kako Vam se čini aktuelni trenutak u kome se nalaze pozorišta u Srbiji?

- Mislim da u Beogradu postoji problem. Ne znam i ne bavim se time previše. Bavim se svojim stvarima i svojim komadom, tako da zaista nisam

upoznat sa situacijom u pozorištima.

Jeste li upućeni u savremenu književnu scenu Srbije?

- Uvek postoje dobri pisci, dobre knjige i u srpskoj i u regionalnoj književnosti. Događaju se izvanredne stvari u poslednjih dvadesetak godina, od Miljenka Jergovića, Borisa Dežulovića, Muharema Bazdulja, Dragana Velikića, Srđana Tešina...Neprijatno mi je što sam počeo da nabrajam imena nekih ljudi, jer ih ima veoma mnogo i veoma su zanimljivi. U Srbiji i na prostoru bivše Jugoslavije razvila se vrlo živa i raznolika književna scena. Svima preporučujem da čitaju knjige.

Nabrojali ste nekoliko književnika koji u svojim delima, osim što nude visoke estetske vrednosti, promovišu i etičnost u književnosti. Koliko je za pisca važno da bude svestan i te dimenzije u književnosti?

- To je veoma važno. Neki od pomenitih pisaca uradili su velike i sjajne stvari pišući o raznim događajima poslednjih dvadeset godina. Za pisca je veoma važno da, osim estetske, razmišlja i o etičkoj komponenti. I predstava „Čarobnjak“ govori o nedozvoljavanju da se umetnost zloupotrebi u propagandne i ideološke svrhe.

N.K.

NARODNO POZORIŠTE SOMBOR

Čarobnjak prepliće fikciju i realnost



Nenad Kovačević, voditelj okruglog stola: Večeras smo videli sjajan tekst, sjajnu režiju i odlične glumce. Mislim da je to i publika prepoznala i ispratila ovacijama i aplauzom.

Biljana Keskenović, upravnica NP Sombor: Veoma smo uzbuđeni, jer smo posle nekoliko godina pauze ponovo ovde sa vama i jer je naša predstava ovako primljena. Do sada je imala skoro pedeset izvođenja, osvojila niz nagrada. Tradicija naše kuće je da se promovise savremeni domaći tekst. Upravo je to bio razlog da „Čarobnjaka“ Fedora Šilija stavimo na scenu, a izvodi se sa velikim uspehom već skoro godinu dana.

Fedor Šili, pisac: Tomas Man je jedan od mojih omiljenih pisaca, a i njegov život je vrlo inspirativan. Ono što on piše meni je bilo veoma blisko. Njegov život i delo dozvoljavali su, na neki način, mešanje fikcije i biografskog. Monika Man, njegova kćerka, govorila je da je on za stvari koje su mu se zaista desile nekada verovao da su fikcija, dok je za neke koje je izmislilo verovao da su realnost. To preplitanje fikcije i stvarnosti u životu umetnika, dalo mi je hrabrosti da se i sam malo poigram delovima njegovih knjiga i biografije. A dosta je i biografskog uneto u priču, jer bi drugačije

bilo nedopustivo.

Svetozar Cvetković, kao Gete/ Semjuel Fišer: Rad sa svakim rediteljem nosi svoje specifičnosti, a Boris je čovek koga znam od malih nogu. Pratio sam i saučestvovao u njegovom radu. Tako smo stekli veliko poverenje jedan od drugog, pa smo mogli kao polaznu tačku da uzimamo nešto što bi u drugim okolnostima bilo potpuno neprihvatljivo za nekog drugog reditelja i nekog drugog glumca. Od početka profesionalnog bavljenja ovim poslom, bila mi je želja da igram u Narodnom pozorištu Sombor, jer verujem da je enklava koja se opire onome što nosi vreme u kome živimo i bori se da na sceni sačuva trunku nečega što će ostati za budućnost i o čemu će ljudi za pet godina pričati. Kada smo počeli da radimo, krenuli smo od dečije igre, koja je u potpunom kontrapunktu onome što piše u tekstu. Otkrili smo svu njegovu dubinu, tragiku, ali i duhovitost, jer ma kako život bio težak svakog dana vi nekome ili neko vama izmami osmeh na lice. Iz dečije igre došao je početak i lakoća kojom igramo.

Saša Torlaković, kao Tomas Man: Mislim da smo u dobroj meri i jedni drugima gradili likove, koristeći istorijske činjenice, ali i umetničku slobodu, maštu i emocije. Veoma je važan

sam početak, jer Cvele odlično sve pripremi... mi uopšte nismo potrebu da predstavljamo svoje likove, jer on publiku uvuče u predstavu. Ona je svaki put drugačija, jer zavisi i od toga kakva je publika. A večeras je bila divna i osetili smo da je odlično razumela ovaj pozorišni jezik i formu. Mi smo želeli i da publika zajedno sa nama zamišlja i mašta, kao da čita knjigu i budi lične asocijacije i emocije.

Radoje Čupić, kao Hajnrih Man: Moj lik je Fedor vrlo lukavo i nevaljalo smislilo. On jeste njegov brat, a i nije. U lik brata smešteno je nekoliko likova. Bilo je veoma zanimljivo. Malo kasnije sam ušao u probe i nisam prošao kroz prvu fazu zajedničkog rada, ali mi smo se igrali i kroz ostale segmente rada. Igrali smo se komadom, načinom na koji ćemo ga izneti. Iz tog kovitlaca izašla su rešenja koja ste videli večeras. U stvarnosti je Hajnrih bio vrlo brižan i pun ljubavi prema svom bratu, mada nije doživeo tu slavu koju Tomas jeste.

Marko Marković, kao Hans Gerlingen/Hans Gerlingen mladji/Mihail Man: Najviše mrzim kada me ostave za kraj, a pošto sam najmlađi, tako i treba da bude. Pokušaću da objasnim kako sam ja doživljavao ovaj rad. Čujte ovu atmosferu sada... čuje

se žamor, neko priča sa nekim, neko je zadremao, nekom se piški... Kada bi se moj lik osećao tako? Onda kada želi da ode. Eto, tu bih završio. To je supstitucija jednog od likova.

Aleksandra Rakić, student: Želela bih da pohvalim tematiku predstave. Smatram da je veoma osvežavajuća u odnosu na prethodne dve koje smo gledali. Pitam se jedino odakle potiče važnost aktivnog učešća publike u predstavi.

Saša Torlaković, kao Tomas Man: Bilo nam je važno da dozvolimo publici da pusti mašti na volju. U poplavi raznoraznih televizijskih serija, debilnih filmova gde se sve ilustruje i mora da se nacrti, rijalitija u kojima je sve eksplicitno prikazano, do vulgarnosti, mi smo hteli da publika uživa, mašta i priseća se.

Svetozar Cvetković, kao Gete/ Semjuel Fišer: Kontakt sa publikom ponekad može da izgleda veoma rogovatno, ako silujete publiku na nešto na šta ne želi da pristane. Vi biste da publika bude nonšalantna, a njoj nije do toga, ne bi da se smeje i slično. Uvođenje publike nije bilo unapred smišljeno. Do toga smo došli u poslednjih sedam – osam dana proba i isprobali ideju na upravnicu. Ispostavilo se kao nešto odlično.

Ana Milošević

BILJANA KESKENOVIĆ, UPRAVNICA NARODNOG POZORIŠTA SOMBOR

Branimo se tradicijom

- Budžet je mali, ostaje snalaženje i dovijanje, kaže upravnica ovog pozorišta Biljana Keskenović koja se sa tim poslom suočava već pet godina

Večeras ste bili počastvovani i privilegovani funkcijom upravnika Pozorišta, kako ste sami rekli nakon predstave, ali ono što nismo čuli, jeste kako je raditi taj muški posao u ovakvim vremenima?

-Više je teških momenata u ovakvim vremenima, ali u pozorištu nikad nije bilo lako raditi, bez obzira da li ste glumac ili upravnik. Mi smo navikli na otežane uslove i na status kulture na društvenim marginama, možda danas više nego ikad. I zato nam je bilo važno da napravimo jednu ovakvu predstavu i da citiram selektora Festivala, da pozorište vratimo pozorištu. Sa druge strane, ovakvi trenuci, učešće na festivalima i aplauzi su ona lepša strana

zbog koje se vredi time baviti. Jeste muški posao ali u Vojvodini su naročito zastupljene žene upravnici, pa je to slučaj i u subotičkom pozorištu, mađarskom i dečjem.

Kako odbraniti pozorište, sačuvati kvalitet, održati staru i negovati novu publiku?

-Možda smo mi u nešto lakšoj situaciji nego ostali jer pozorište u Somboru postoji 132 godine. Imamo veoma dugu tradiciju u koju je teško dirnuti i sama zgrada je podignuta od donacije građana. To Somborci pamte i znaju da je osnovano deoničarsko društvo koje je finansiralo izgradnju zgrade koja se zbog toga uvek doživljavala kao pravo gradsko pozorište građana Sombora. Imamo još jednu zanimljivo



apsurdnu situaciju, da se u ovom vremenu krize, broj publike povećava i to vrlo primetno. Poslednje dve sezone, publika se masovno vraća u pozorište.

Da li je reč o bekstvu iz realnosti ili o dobrim predstavama?

-I jedno i drugo. Valjda se vraćaju u pozorište da bar na dva sata izađu iz stvarnosti ali žele i kvalitet. Teško je sa produkcijom svuda pa i kod nas. To najviše strada i mi smo imali četiri predstave ove sezone. To je nedovoljno za kapacitet našeg pozorišta. To znači da dobijemo novac za dve predstave a sve ostalo se svodi na snalaženje uprave i dovijanja na razne načine. Uspeli smo da za 23. novembar, kada je Dan našeg pozorišta, spremimo predstavu Gorčina Stojanovića, jednog opet domaćeg pisca ali ovog puta klasika Milutuna Bojića, a to je komad "Gospođa Olga". I to je poslednji događaj u ovoj sezoni.

M. Petrović

SVETOZAR CVETKOVIĆ (Gete/Semjuel Fišer)

Ne sme biti vojna tajna, šta će biti s nama

Svi smo se ponekad u svojoj mašti spajali sa nekim ko nije iz ovog veka, a kada to poveže mladi autor, to govori o talentu, lucidnosti i njegovom dobrom obrazovanju, - kaže Svetozar Cvetković

Ako je ova predstava povratak u prošlost u vreme velikih nacionalnih kultura, genijalnih pisaca, da li su ta vremena definitivno za nama? Ko bi danas sanjao Tomasa Mana?

-Jeste povratak u prošlost u pozorišnom smislu, što se tiče glumačke igre, ali ne u nekom retrogradnom već pozitivnom smislu, u kojem postoji neka ljudska toplina i iskrenost koja može da se prenese i izbori sa vremenom u kojem se živi danas. Ovo vreme je dezavuisalo, ne samo kod nas već svuda, taj visoki kvalitet, pre svega, literature. To nas je i navelo u razmišljanju da krenemo da radimo ovu predstavu, to je bio put koji nas je doveo do ovakvog cilja. Osetili smo da je bilo vredno da se time bavimo i iskustvom izvođenja oko 50 predstava za godinu dana, to se za pozorište koje želi



da sačuva umetnički kvalitet svog rada, pokazalo kao jako dobro. I imponuje mi da sam bio u prilici da tretiram tekst mladog autora Šilija, a taj tekst je zapravo glavni motiv. Zapanjujuće je da u ovom veku sa svim onim što nas okružuje, vi tretirate sudbinu jednog pisca kao što je bio Tomas Man i spajate ga sa ne-

kom ličnošću koja je paradigma vrhunskog umetnika u svetskim razmerama, Geteom. A to je vremenski nespojivo, osim u nečijem snu, ovde je to san Tomasa Mana a može biti san svakog od nas. To je i talenat, ali i lucidnost mladog autora i neosporno obrazovanje.

Da li je naše sveopšte siromaštvo postalo dobar izgovor za nedostatak talenta, kreativnosti, duhovnosti pa i genijalnosti? Da li je baš za sve kriv rijaliti šou?

-To jeste nešto što nas napada ali nije presudno. I kad se pitamo šta će s nama biti, setim se jednog komada iz 80'tih u kojem sam učestvovao, bila je to "Vojna tajna", po tekstu Dušana Jovanovića a režirao ga je Ljubiša Ristić. Igrali smo ga od Splita, premijerno, a potom po celoj

bivšoj Jugoslaviji. Radilo se o jednom sanatorijumu u kojem su bile smeštene životinje a koje su neki doktori tretirali tako da se ponašaju na jedan isti način. Međutim dolazi do kolapsa u sanatorijumu, devojčica koja je želela da se sa njima igra, ostaje sama i one se u jednom trenutku skupe oko nje i pitaju je: Alisa šta će biti s nama? A ona odgovara: Vojna tajna! Nakon toga je usledio rat, sve se raspalo, došlo do kolapsa sistema, vojske i nakon toga smo saznali tu vojnu tajnu. Danas ne bi bilo dobro da nam bilo ko kaže da je vojna tajna ili da skriva šta će biti sa nama, već da proba da nađe izlaz iz toga u čemu se mi danas nalazimo. Ne kao zemlja, kao politika ili društvo, već kao ljudi. Valjda će nekog sledećeg festivala biti odgovora na ovo pitanje, šta će biti s nama.

M. Petrović

SAŠA TORLAKOVIĆ (Tomas Man)

Pozorište ne treba da se predaje

- Pozorište nije komercijalna stvar. Ako hoćete da to bude, prodajte ga i pretvorite u javnu kuću. Mnogo je komercijalnije, - kaže Saša Torlaković

Kako ocenjujete trenutno stanje i položaj kulture i pozorišne umetnosti u Srbiji?

-Kada je u pitanju odnos vlasti prema pozorištu, on se ne menja, nažalost, od postanka teatra. Mi danas živimo ne samo trenutak nezainteresovanosti, već marginalizovanja kulture uopšte, pa i samog pozorišta. Budućnost pozorišta će zavisiti, na sreću, ne samo od vlasti, nego i od nas koji živimo i radimo u pozorištu. Teatar je pretrpeo mnogo teških stvari, pa će izdržati i ovakvu situaciju kakva je kod nas danas. Zvono za uzbunu je zvonilo pre nekoliko godina kada je usvajan Zakon o kulturi. Sećate se da je taj Zakon donet nekako ispod plašta Zakona o informisanju, usred leta, kad mu vreme nije. Ljudi iz kulture su čutili, jer su valjda tada na vlasti bili neki njihovi favoriti. Možda je to razlog, a možda i grešim. Voleo bih da grešim. Drugi veliki signal za uzbunu je bio, čini mi se, kada se pre nekoliko godina u Beogradu za produkciju u pozorištima izdvojalo nula dinara. Dajem sebi malu ogradu, ali čini mi se da je bilo baš



tako. Dakle, snalazite se kako znate. Pozorište nije komercijalna stvar. Ako hoćete da to bude, prodajte ga i pretvorite u javnu kuću. Mnogo je komercijalnije. Trebalo bi da učimo od velikih naroda, možda i od naroda kome pripada Tomas Man kako i na koji način se odnose prema kulturi, kolikoulagažu u nju, a to se vraća kroz decenije i vekove. Naša politička elita, pa donekle i ljudi iz kulture toga nisu svesni. Zato nam je tako kako je.

Da li ste kao umentik koji trenutno obavlja funkciju člana Gradskog veća Somborazaduženog za kulturu, uspeli da pomirite potrebe kulturnih ustanova sa

jedne i mogućnosti gradskog budžeta sa druge strane?

-Neću pasti u zamku da se hvalim, ali mislim da je Sombor pozitivan primer, ne samo od kada sam ja na ovoj funkciji, već i u ranijim periodima. Uvek je u strukturi vlasti

osoba zadužena za kulturu bila neko ko razume problematiku ustanova kulture. Sticajem okolnosti sada sam to ja. Sombor izdvaja za kulturu oko 208 miliona dinara iz budžeta koji je oko 2,3 milijarde. Deo sredstava dolazi nam i iz pokrajine. Sem pozorišta grad ima muzej koji slavi 130 godina postojanja. Trenutno se zgrada muzeja rekonstruiše, dobija novo ruho nadam se za narednih 30-40 godina. Naš Kulturni centar je prošle godine iz budžeta imao 13 i nešto miliona dinara, a ove, zahvaljujući kvalitetnim programima, 30 miliona. Grad brine i o galeriji „Milan Konjović“, biblioteci „Karlo Bjelicki“, ustanovama koje su pre-

poznatljive po svom radu. Sada se sprema budžet za 2014. Miran sam, jer gradska administracija sve više shvata da ulaganje u kulturu nije rashodna strana, nego je to nešto što je ulaganje u budućnost.

Da li se i sa skromnim, ograničenim budžetima može ozbiljno raditi?

-Može, ali to ne sme da bude praksa. Lepo je kad se digne zavesa i vidite bogatu scenografiju, veliki ansambl na sceni. To je najlepše pozorište za mene. U ovim uslovima svako pozorište treba datraži neki svoj put, što kroz repertoar, kroz reditelje i pisce koje bira. Meni je posebno drago što smo radili tekst Fedora Šilija koji je „Čarobnjaka“ pisao kao jako mlad čovek. Ljudi koji kroje pozorišne repertoare razmišljaju previše o piscima i savremenom kultu, a često je u pitanju i neka vrsta pomodarstva. Ne smemo da zaboravimo da postoje klasici koje slabo igramo. Mi sada radimo Milutina Bojića i čini mi se da ćemo imati još jednu dobru premijeru u ovoj sezoni.

V. Tucović

TATJANA ŠANTA TORLAKOVIĆ (Marija Albreht/ Katja Man/ Mihail Man)

Uz ovakve ljude ne brinem za sutra

Kako je izgledao rad na stvaranju dva potpuno različita ženska lika koja se prepliću tokom cele predstave, a pri tom uživljavanje i u treću ulogu u kojoj čak preuzimate i ulogu muškarca?

-To su dve žene, dva karaktera... jedna koja je Tomasova fikcija i druga koja je biografski njegova žena. Za mene je bilo jako inspirativno i veoma neobično da istovremeno igrati dve potpuno različite žene, a da nemam nikakvu pomoć - nema drugačije šminke, kostima ili scenografije. Posebno raspon od devojči-



ce od 15 godina do žene u poznim godinama. Izazov je bio veliki, a na publici je da čita da li je to jedna ista

ili dve različite žene.

Kakva je bila vaša prva reakcija pri susretu sa tekstom i podelom uloga?

- Kada sam pročitala tekst, još uvek nisam znala ko će igrati i mislila sam da će tu biti puno glumaca. Iznenadilo me kada sam čula da će na sceni biti samo pet glumaca i ništa mi nije bilo jasno. Do poslednjeg dana se nije znala ženska podela, a onda sam bila šokirana, kada se ispostavilo da ću upravo ja biti ta jedina ženska uloga sa više likova...devojčica, devojka, žena, dečak.

Pronalazite li lično kroz ovu predstavu odgovor na moto ovogodišnjeg JPF „šta će sutra s nama biti“?

-Ova predstava se bavi univerzalnim i velikim pitanjima, ali kroz jednostavnost ljudi. Željna sam predstava gde se ne bavimo današnjicom, socijalnim temama, političkim pamfletima. „Čarobnjak“ ima sve to. Kroz ovu predstavu, ja ne brinem šta će biti sutra, jer kada imate ovakve ljude, kao što je Tomas Man ili naš Ivo Andrić, nema brige za sutrašnjicu.

Ana Milošević

Reč kritike

Čarobnjak u najboljoj meri pokazuje koliko jedna pozorišna predstava može da bude immanentna analiza jednog dramskog teksta, a Boris Liješević i glumačka ekipa pretvorili su štampane stranice u koherentnu teatarsku celinu, u život živih ljudi, kao udarom čarobnog štapića. Međutim, ne treba nikako pomisliti da se tu išta stvorilo lako. Za početak, trebalo je da prođe čitavih sedam godina da dramski tekst Fedora Šilija o Tomasu Manu, piscu i čoveku, stigne na pozorišnu scenu. A reč je o komadu koji u

sebi spaja elemente biografskog, fiktivnog i književnog, o slici surove autističnosti genija u odnosu na najbliže (supruga, deca, brat), o osvrtnu na kreiranje velike literature (koja izrasta iz malih životnih situacija), ali pre svega o portretu autora koji svesno izgara u svom artizmu, u želji da bude i ostane svoj, bez obzira na okolnosti ili cenu koja se plaća. Boris Liješević od samog starta daje nedvosmislen rediteljski znak da glumci neće biti sami u scenskom preispitivanju. Četvrti zid se ruši u prvom minutu predstave, svet

iluzije na pozornici automatski pobeđuje svet konvencije, kidaju se izluzane strukturalne zakonitosti scene. Publici se na taj način daje prilika da bude aktivan učesnik, pruža joj se dobronamerni poziv na razmišljanje o umetnosti i o pozorišnom delovanju, i na sceni i izvan nje. S obzirom na to da gledaoci ispred sebe imaju predstavu koja je oslobođena svega suvišnog, predstavu koja je svedena na ono najnužnije, šarmantno plasirani poziv na interakciju se automatski prihvata. Tome u velikoj meri doprinosi i

činjenica da je unutar glumačke ekipe sve vreme vidljiva ogromna radost igre, a bez njihovog odgovornog, promišljenog angažmana ova predstava ne bi bila moguća. Na kraju, najveće komplimente treba uputiti jednostavnosti koju Čarobnjak poseduje. Iz prostog razloga što se, paradoksalno, do nje najteže dolazi, a predstava Narodnog pozorišta iz Sombora uspeva da je postigne pretvarajući jednu literarnu ideju u moderan, jasan i uzbudljiv pozorišni jezik.

Slobodan Obradović

REČ PUBLIKE

Čarobnjak.....!!!

Nemanja Cerović:

- Pravo uživanje u pozorištu, to mogu reći za večerašnju predstavu. Vrlo je efektna. Gluma, režija, teks i muzika su odlični. Sve pohvale ansamblu.

Neda Milosavljević, lekar:

- Iz večeri u veče festival obećava. Ove tri predstave, čini mi se da su složene lepo, a ne kao na nekim festivalima podignu vam raspoloženje prvim predstavama, a onda ga odjednom sruše. Večerašnja predstava je odlična. Svaki detalj, svaki segment iznet je maksimalno. Svaka čast ansamblu, reditelju, ali i piscu, koga smo i videli na sceni. Pravi čarobnjaci izneli su Čarobnjaka.



Slavica Zečević:

-Malo mi je zasmetala interakcija sa publikom, jer mislim da smo to već dosta puta na ovoj sceni videli, ali to ni malo ne remeti moje oduševljenje ovim komadom. Sve čestitke ansamblu, ali i Saši Torlakoviću koji je

predstavu izneo gotovo u mestu, mirnim tonom, smireno i stalozeno, što je, po meni, vrlo teško.

Nebojša Marković, pravnik:

- Vrlo lepo.... Nisam se ni malo pokajao što sam od početka festivala „cupkao“ čekajući

somborsku predstavu. Prošli smo kroz Manov život, iako kroz fikciju, neosetno i tiho.... Saznali smo nešto što nismo znali, a oni koji do večers nisu čuli za Tomasa Mana, imali su priliku da saznaju ko je on, jedno od najvećih imena XX veka.

Dejan Milićević, student:

- Od večers imam izgovor kada mi kažu da treba da učim ili ću pasti godinu, jer mogu reći da je i Man bio ponavljač, koga su gotovo svi ismevali, pa je ipak postao jedno od najvećih i najznačajnijih imena prošlog veka.... ha-ha-ha. Predstava je odlična. Mislim da nije rađena ovako minimalistički da ne bi bila toliko efektna. Sve pohvale za režiju i tekst, ali naravno, i za glumce koji su komad fenomenalno izneli.

B.D.

Jasmil Textil
ENTEKO
engineering • technology • consulting

ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ
boqobog
УЖИЦЕ
RC
remontni centar

MARKO MARKOVIĆ, (Hans Gerlingen / Mihail Man)

Zaboravili smo da hrabrost postoji

Ljudi su danas zaboravili da budu hrabri, a počeli su da budu isti, kaže Marko Marković

Marko Marković je završio akademiju u Novom Sadu u klasi Vide Ognjenović. Za dosadašnji rad dobio je značajne nagrade, među kojima je i Sterijinu za najboljeg mladog glumca, baš za uloge u kojima smo ga sinoć gledali i za koje kaže da su u mnogome obogatile njegov život.

Šta više dominira u "Čarobnjaku", hrabrost ili hladnoća?

-Hrabrost najviše. Moralna vertikalna kakav je Tomas Man bio tokom XX veka u književnosti, paradigma nacističkoj Nemačkoj, nešto je što nam je danas potrebno. Ljudi su zabo-



ravili da budu hrabri, a počeli su da budu isti. Mi smo ovde radili sve kontra od profila današnjeg čoveka i ako je jedan čovek postao budan posle ove predstave,

onda smo uspeali.

Kakvo je po Vašem mišljenju trenutno stanje u pozorištima u Srbiji?

-Ni crno ni belo. Ja sam neko ko se zadovoljava malim stvarima. Ali danas smo u kulturi podeljeni, ima onih koji zarađuju basnoslovne sume novca i onih koji jedva sastavljaju kraj sa krajem. Da bismo nešto promenili moramo se predati poslu sto posto, ali i da progovorimo o nepravdi. Nije mi jasno zašto se još uvek čuti. Zbog progovorene reči oko neisplaćenog novca ja sam izbačen iz jednog beogradskog pozorišta, ali i danas bih to

uradio. A to poručuje i Tomas Man u ovom komadu, čovek koji je sve rizikovao. Tako i mi dok ne skupimo hrabrosti i ne progovorimo, nećemo ništa promeniti. Ali generalno za pozorište tek dolazi bolje vreme, jer polako izlazimo iz stvorene kolektivne perversije. Predstave počinjemo igrati i pred inostranom publikom koja iako ne razume jezik, razume kazivanje. To je uspeh, kada to što radite razume svaki čovek, ali i biljka i životinja, cela kugla zemaljska. Onda je to prepoznat kvalitet, a i opšta egzistencija.

B. Damjanović

RADOJE ČUPIĆ (Hajnrih Man)

Od nečega se mora živeti

- Otupeli smo kao narodi na ovim prostorima. Mnogo toga ne primećujemo i ne vidimo. Moramo sagledati važnost kulture i obrazovanja zarad opstanka nacije, kaže Radoje Čupić

Na početku predstave se smežete, vrlo uverljivo i jako, sve jače do ironije koja počinje da smeta. Koliko je potrebno da Vas i publika prati u tom "zaraznom" smehu....?

- Bitno je da me u tim trenucima publika prati u smehu. Taj smeh ima dve faze. Prva je iskren smeh, gde se Hajnrih smeje bratovim rečima da će on od ponavljača postati dobar pisac. I taj smeh traje i traje i prelazi u drugu fazu gde on počinje da se pita šta ako se stvarno to desi, da će ipak biti istina to što je Tomas izgovorio. Tada se smeh nastavlja, ali od publike nema povratne reakcije. To mi je fascinantno kada publika oseti da se već ulazi u ironiju, jer taj lik čini nešto neumesno i neprimereno i više nije duhovit.

Koliko je po Vama "duhovito" današnje stanje u kulturi,

ne samo kod nas već u celom region?

- Situacija u celom region, što se kulture tiče, ista je. To smo zapravo svi dobili u nasledstvo. Politika koja nas vodi već dugo vremena izgubila je, po meni, tlo pod nogama, a to potvrđuje činjenica da je kultura stavljena na poslednje mesto, a trebalo bi da bude na prvom. Tu ne mislim da kultura u budžetu treba da zauzme prvo mesto, već sama briga o narodu i njegovom zdravlju, koja treba da bude najbitnija, mora početi od kulture. A ovo danas je totalna nebriga. Istina je da je ova politika nezainteresovana za svoj narod, i moram reći da zaista ne znam zbog čega političari postoje. Oni bi trebalo da se bave napredkom i zdravljem svoje nacije, a ne da postoje zbog sebe. Mislim i da smo mnogo otupeli kao narodi



na ovim prostorima, da mnogo toga ne vidimo, ali ovakva nebriga i rad kad-tad mora doći na naplatu. Ipak sam još uvek optimista, i mislim da će uskoro doći neki odgovorniji ljudi koji će umeti da sagledaju svu bitnost i važnost kulture i obrazovanja zarad opstanka jedne nacije.

O današnjoj kulturnoj slici govorimo samo o egzistenciji ili o kvalitetu?

- Današnje vreme je vreme televizije, ali one najgore. Znam

vrlo dobro i to da nama, glumcima, učešće u jednoj najgoroj TV reklami daje popularnost mnogo veću nego bezbroj vrhunskih pozorišnih uloga u toku dugogodišnje karijere. Ali ovo je takvo vreme i prilagodili smo se, jer od nečega se mora živeti. Srećom postoje neki filmovi i predstave koji su dobri, značajni i koji se snimaju još uvek i u kojima pokušavamo reći neku pravu stvar. Ovo je vrlo teško vreme, danas je glumaca mnogo, a novca malo, pa smo prinuđeni da radimo sve i svašta, da igamo u serijama i reklamama koje nikome ništa ne znače, sem producentima. Tim stvarima se ne treba zaludivati da radimo pravu stvar, jer to nije tako. Prava stvar je raditi ovakve predstave kakve su i ove godine pred vama na JPF-u, što predstavlja egzistencijalni kvalitet.

B. Damjanović

O PREDSTAVI

(izvodi iz kritika)

„Zlatko Sviben svojim je viđenjem romana Fjodora Mihajloviča Dostojevskog „Zločin i kazna” izvedenog u Gavelli potvrdio status mudrog čarobnjaka hrvatskog teatra. (...) Ničega u ovoj predstavi nema previše. Tijek radnje je otmjen i odmjerjen, ni prebrz ni prelagan. Nema tu histeričnog šprinta na prvu loptu, ali ni beskrvnog filozofiranja i gušenja publike zlogukim rečenicama koje nemaju kraja.” (Denis Derk, Večernji list)

„Franjo Dijak u naslovnoj ulozi Raskolnikova potresno i s prebogatim glumačkim nijansiranjem igra niz unutarnjih glasova glavnog lika romana, besprijekorno usredotočeno i uvjerljivo grozničavo izgovarajući svoje guste monologe na sipkoj granici bunila i povišene prisebnosti. Iznimno težak zadatak prihvaćanja na sebe kompleksnosti Dostojevskog Dijak igra s toliko predanosti i bespoštednosti, doslovce ginući za kazališnu stvarnost, da uistinu možemo reći kako je napravio ulogu karijere.” (Nataša Govedić, Novi list)

„Redatelj razmišlja u više dimenzija, ponire u metafizičke dubine ruskog klasika, stvara dramatično raskošnu scensku sliku jednog vremena, razigrava glumački ansambl da pruži ono najbolje i spaja moderna estetska rješenja u uzbudljivkazališni događaj. (...) Raskolnikova na izvanredno dojmljiv način igra Franjo Dijak, glumac autentične histrionske energije, spajajući u svojoj ulozi psihološki obojenog negativca iz vremena Dostojevskoga i modernog antijuna koji, poput suvremenog Jamesa Deana, živi brzo, nasilno i opasno. (...) Za „Gavellu” će „Zločin i kazna” nesumljivo predstavljati repertoarni uspjeh... (Bojan Munjin, Novosti)

impol
Aluminium Industry

Impol • Seval

S Sirogojno Co.

UNITRAG d.o.o.

-OLEKS-

VEČERAS

**GRADSKO DRAMSKO KAZALIŠTE GAVELLA
ZAGREB**

ZLOČIN I KAZNA**F.M. Dostojevski****Režija: Zlatko Sviben**

Dramatizacijski scenarij: **Zlatko Sviben**
Skladatelj: **Darko Hajsek**
Scenografkinja: **Ana Martina Bakić i Ivana Knez**
Kostimografkinja: **Marita Čopo**
Oblikovatelj svjetla: **Zdravko Stolnik**
Suradnik za scensko kretanje: **Alen Čelić**
Jezična savjetnica: **Đurđa Škavić**
Fotografije: **Jasenka Rasol**
Vizualni identitet predstave: **Vanja Cuculić / Studio Cuculić**

Igraju:

RASKOLJNIKOV, RODION ROMANOVICH: **Franjo Dijak**SVIDRIGAJLOV, ARKADIJ IVANOVICH: **Darko Milas**

SOFJA SEMJONOVNA MARMELODOV(OVA):

Nela Kocsis

ALJONA IVANOVNA:

Inge Appelt

LIZAVETA IVANOVNA:

Perica Martinović

AVDOTJA ROMANOVNA RASKOLJNIKOV(OVA):

Ivana Bolanča

PULHERIJA ALEKSANDROVNA RASKOLJNIKOV(OVA):

Jelena Miholjević

NASTASJA PETROVNA:

Perica MartinovićRAZUMIHIN, DMITRIJ PROKOFIČ: **Živko Anović**

PORFIRIJ PETROVIČ:

Ozren Grabarić

NIKOLAJ DEMENTJEV:

Nenad Cvetko

DMITRIJ MITKA:

Siniša Ružić

MARMELODOV, SEMJON ZAHAROVICH:

Zoran Gogić

KATERINA IVANOVNA MARMELODOV(OVA):

Anja Šovagović Despot

POLINA MIHAJLOVNA MARMELODOV(OVA):

Ivona Kundert / Amanda PrenkajAMALIJA FJODOROVNA LIPPEVEHZEL: **Inge Appelt**

STUDENT:

Živko Anović

LUŽIN, PJOTR PETROVIČ:

Siniša Ružić

ILJA PETROVIČ POROH:

Siniša Ružić

KOČIJAŠ:

Siniša RužićZAMJOTOV, ALEKSANDAR GRIGORJEVIČ: **Darko Milas**POJAVCI SVIDRIGAJLOVLEVI: **Darko Milas**

GLASOVI I POJAVE: ansambl

Predstava traje tri sata i pet minuta s pauzom



Пише: Zoran Jeremić

Zaista je sinoć čarobnjački izvedena krivudava dramaturška linija sjajnog biografskog komada Fedora Šilija o Tomasu Manu.

Jeste da se, samo na prvi pogled, centralni faustovski mit, neizbežan kada je svaki nemački genijalac u pitanju (preispitivanje odnosa razuma i imaginacije, naučnog i umetničkog) sveo na dilemu: dečije gaće sa nijansama braon boje ili muka stvaralačke dokolice, ali sve važne tačke jednog književnog mita bile su povezane čuđom režije Borisa Liješevića.

Što filmske što pozorišne, što bogme i čaršijske inscena-

cije poznatih ličnosti hronično boluju od memorijalne uštirkanosti ili banalne mistifikacije.

Na primer, čak ni prozukli slavuj Đoko Vasić i kilo i po njegovih čupavaca nisu mogli da upropaste „Kadinjaču“ Slavka Vukosavljevića na Vatrana Užičke republike, a da ne govorim o tome da Užičani ne čitaju Basaru jer ga „dobro poznaju“ iz brojnih kafanskih sekcija društva trezvenosti.

Moje skromno iskustvo mi govori da zbog mentalne higijene nije dobro poznavati ljude iz čitanki, pa ni bogove sa privatnog Olimpa. Pozdravljam i one koji po staroj narodnoj izreci „bolje živeti u iluzijama nego u Sevojnu“ misle drugačije. Kad sam se na Mećavniku rukovao sa Izabel Iper, pomislio sam:

„Zar je moguće da je ova anemična ženica fatalna gospođa Bovari!“

Opet, kolega Janković iz „Večernjih novosti“ za Moniku Belući posle stiska ruke „Kod Čorkana“ reče:

„Zar je moguće da ovo

majka priroda rađa!“

A sinoć mi jedan društveno-politički radnik, koji zbog supruge mora da odzeva neko vreme i u pozorištu, poverljivo kaza:

„Zar je moguće da je ovaj Tomas Man bio toliko glup da je u istoj ženi video i životnu saputnicu i ljubavnicu.“

„Zar nisi primetio da je ona igrala i sina?“ , pitam ga.

„Nisam, bio sam napet, čekao sam trenutak da završim knjigu i otarasim se bede.“

Čudo su ovi Dositejevi đaci što ljube knjige a ne zvona i praporce.

Čudo je i to što publika zdušno i razdragano pobaca onoliko knjiga na lomaču. Onako se Užičani nisu radovali ni 1945. kad su letela dela Slobodana Jovanovića i Dragiša Vasića iz gradske čitaonice.

Nije da nema šta da se baci iz zavičajne produkcije, što lir-

ske što epske, ali mogli su nas Somborci na vreme obavestiti. Nisu morali onoliko knjiga da nose iz zapadne Bačke. Mogli smo doneti iz laguma javnih ustanova sabrana dela očeva samoupravljanja, iz osnovnih i srednjih škola tone udžbenika koji važe jedno tromesečje...

A koliko li tek Zoćo Stamatović čuva genijalnih drama čiji se autori igrom sudbine klete ne prezivaju Šekspir.

Neko reče da smo se sinoć i smejali kad ne treba - dok se ono zarazno kikotaio Hajnrih Man na bratovljevu izjavu da će postati veliki pisac. Ali mi znamo da je on veliki pisac, zato se i smejemo. Istini na volju, možda ima i onih koji ne znaju ko je Tomas Man, ali zato umeju da razlikuju ženu od ljubavnice.

Nije svaki „čarobni breg“ čaroban na isti način.

Tešić za 21. vek

Najnoviji broj časopisa za književnost, jezik, umetnost i kulturu „Lipar“ koji izdaje Univerzitet u Kragujevcu, posvećen je stvaralaštvu Stojana Stiva Tešića, poznatog filmskog scenariste rodom iz Užica. Tešić je dobio Oskara za film „Četiri mangupa“, a kod nas je izuzetnu popularnost doživeo njegov značajan film, kod nas preveden kao „Četiri prijatelja“.

Stiv Tešić rođen je u Užicu 1942., a umro u SAD 1996. godine. Autor je i nekoliko pozorišnih drama od kojih su neke i izvedene u Srbiji. „Umetnost i dokolica“ izvedena je u Narodnom pozorištu u Užicu u režiji Nemanje Rankovića, a „Brzina tame“ u „Zvezdara teatru“ u režiji Branka Popovića.

Objavljeni radovi u ovom broju časopisa deo su naučno stručne konferencije „Tešić za 21. vek“ koja je održana 10. oktobra prošle godine u Narodnom pozorištu u Užicu povodom sedamdesetog rođendana Stojana Stiva Tešića.

R.P.



OCENA PUBLIKE

Narodno pozorište Republike Srpske,
Banja Luka
KUHINJA 3,14

Bosansko narodno pozorište Zenica
**GREBANJE ILI KAKO SE UBILA MOJA
BAKA** 3,34

Narodno pozorište Sombor
ČAROBNIJAK 4,59

Izdaje Savet XVIII Jugoslovenskog pozorišnog festivala Užice 2013.

Uređuje redakcijski odbor: Radojka Popović - urednik, Nenad Kovačević, Verica Tucović, Mirjana Petrović, Ana Milošević, Bogdan Damjanović, Zoran Jeremić, Slobodan Obradović.

Tiraž: 500 primeraka • štampa Grafos Užice